

Sygn. akt VI ACa 183/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Maciej Kowalski (spr.)

Sędzia SA – Ewa Stefańska

Sędzia SO (del.) – Aleksandra Kempczyńska

Protokolant: – sekr. sąd. Beata Pelikańska

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. S.

przeciwko G. K. (1)

o stwierdzenie nieważności umowy

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 6 marca 2012 r., sygn. akt IV C 1420/11

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie rozprawy z dnia 6 marca 2012 r. i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódka K. S. domagała się stwierdzenia nieważności umowy darowizny zawartej w dniu 2 czerwca 1999 r. w formie aktu notarialnego na podstawie której małżonkowie Z. G. i B. G. darowali na rzecz pozwanej G. K. (1) lokal mieszkalny oznaczony nr (...), położony w W. przy ul. (...).

Wywodziła, że do darowizny doszło po złożonym przez pozwaną przysłym darczyńcom zapewnieniu, że zamieszka w darowanym mieszkaniu, roztoczy nad nimi opiekę oraz jednocześnie dokona spłaty po 1/3 wartości mieszkania pozostałego rodzeństwa.

Darczyńcy wobec nieziszczenia się warunku zamieszkania z nimi przez pozwaną rozważali zasadność dokonanej darowizny. Nie brali pod uwagę sytuacji, że pozwana może nie rozliczyć z wartości otrzymanego mieszkania z rodzeństwem.

Pozwana G. K. (1) wносиła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

Wywodziła, iż z uwagi na to, że powódka nie wykazała swoich praw spadkowych po zmarłych rodzicach nie może złożyć skutecznego oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia złożonego pod wpływem błędu. Ewentualne uprawnienie jakie przysługiwałoby jej z mocy art. 88 § 2 k.c. wygasło na skutek upływu rocznego terminu.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 6 marca 2012 r. wydanym w sprawie IV C 1420/11 oddalił powództwo i obciążył powódkę kosztami procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 2 czerwca 1999 r. doszło do darowizny spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...), składającego się z czterech pokoi, kuchni, przedpokoju i łazienki z wc o powierzchni użytkowej 63,4 m², usytuowanego na drugim piętrze w budynku wielomieszkaniowym znajdującym się w W. przy ul. (...). Lokal ten darowany został przez małżonków Z. G. i B. G. na rzecz ich córki G. K. (1).

W umowie darowizny lokalu z dnia 2 czerwca 1999 r. obdarowana G. K. (1) wyraziła zgodę na dożywotnie zamieszkanie w nim jej rodziców. Równocześnie obdarowana akcie notarialnym zapewniła, że w podarowanym jej lokalu będzie zamieszkiwać, co najmniej przez pięć lat.

Powódka K. S. po dokonanej darowiznie przedmiotowego lokalu zamieszkała w nim najpierw z obojgą rodzicami, a następnie tylko ze swoim ojcem.

G. K. (1) w pełni tolerowała zamieszkanie swojej siostry w jej lokalu do czasu, gdy okazało się, że lokal ten został przez nią zadłużony, zwłaszcza po śmierci rodziców.

W dniu 29 czerwca 2007 r. G. K. (2) złożyła pozew o eksmisję swojej siostry z lokalu mieszkalnego położonego w W. przy ul. (...).

W ocenie Sądu Okręgowego w okolicznościach faktycznych sprawy nie ma podstaw do uznania, że darczyńcy w osobach Z. i B. małżonków G. złożyli swoje oświadczenie woli w dniu 2 czerwca 1999 r. pod wpływem prawnie doniesłego błędu.

Brak jest podstaw do uznania, że pobudka dokonanej darowizny na rzecz pozwanej miała być zdeterminowana nałożonym, przez darczyńców obowiązkiem dokonania przez pozwaną spłaty pieniężnej na rzecz rodzeństwa, jak również tym, aby zastosowała się do wymogu zamieszkania przez konkretnie oznaczony czas w otrzymanym w wyniku darowizny lokalu.

Takich warunków żaden z darczyńców nie przedstawiał pozwanej po dokonanej czynności, co potwierdza kierowana przez nich do pozwanej korespondencja. Z jej treści nie wynika również jakoby darczyńcy uzależniali darowiznę od spłaty jakiej miałyby dokonać na rzecz pozostałego rodzeństwa.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła pozwana.

Wyrokowi zarzuciła nieważność postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z tym, że została w trakcie postępowania, które go poprzedziło pozbawiona możliwości obrony swoich praw.

Wywodziła, że w sprawie wydany został wyrok, pomimo tego że złożyła przed rozprawą z dnia 6 marca 2012 r. wniosek o odroczenie wraz z zaświadczeniem lekarza sądowego o niezdolności stawienia się na rozprawie.

Sąd I instancji mimo to nie odroczył rozprawy i wydał zaskarżony wyrok. Tymczasem miała być w sprawie przesłuchiwana w charakterze strony.

Wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powódki jest uzasadniona.

Postępowanie w sprawie zostało podjęte postanowieniem z dnia 2 listopada 2011 r., po uchyleniu przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 16 września 2011 r. postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 25 lutego 2011 r. umarzające postępowanie w sprawie.

Powódka zarządzeniem z dnia 2 listopada 2011 r., którym wyznaczono w sprawie termin rozprawy na dzień 6 marca 2012 r. została wezwana do osobistego stawiennictwa celem przesłuchania w charakterze strony.

W dniu 3 marca 2012 r. listem poleconym złożyła wniosek o odroczenie rozprawy uzasadniając go chorobą. Niemożność stawiennictwa na rozprawie w dniu 6 marca 2012 r. udokumentowała załączonym do wniosku zaświadczeniem lekarza sądowego z dnia 2 marca 2012 r.

Wniosek o odroczenie rozprawy wpłynął do Sądu Okręgowego w Warszawie w dniu 7 marca 2012 r., a zatem w dniu następnym po rozprawie, po przeprowadzeniu której w sprawie został wydany wyrok.

W tej sytuacji uzasadniony jest podniesiony w apelacji zarzut pozbawienia powódki możliwości obrony swoich praw, przy czym należy zaznaczyć, iż powyższe nie było wynikiem jakichkolwiek uchybień ze strony Sądu Okręgowego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przeprowadzenie rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku, mimo że pełnomocnik strony złożył uzasadniony wniosek o jej odroczenie powoduje nieważność postępowania (tak wyrok Sądu Najwyższego 30 listopada 2004 r., IV CK 304/04 niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z 20 maja 2009 r. I CSK 377/08).

Powyższe należy w pełni odnieść do strony w sytuacji, gdy tak jak powódka, występuje ona w sprawie bez pełnomocnika.

Dla stwierdzenia nieważności postępowania nie ma znaczenia okoliczność, iż w dacie rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku Sądowi Okręgowemu nie był znany wniosek powódki o odroczenie rozprawy.

Z obiektywnego punktu widzenia w dacie rozprawy w dniu 6 marca 2012 r. powódka była pozbawiona możliwości obrony swoich praw co skutkuje stwierdzeniem nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2013 r. wydanej w sprawie III CZP 78/13 wskazano, że nieobecność strony wywołana długotrwałą chorobą nie uzasadnia odroczenia rozprawy, jeżeli w okolicznościach sprawy wniosek o odroczenie rozprawy stanowi nadużycie praw procesowych.

Wniosek powódki o odroczenie rozprawy w dniu 6 marca 2012 r. w okolicznościach niniejszej sprawy nie może być kwalifikowany jako nadużycie przez nią przysługujących jej praw procesowych. Był to bowiem pierwszy wniosek o odroczenie rozprawy po podjęciu zawieszzonego postępowania.

Powódce nie zwracano przy tym uwagi na celowość ustanowienia w sprawie pełnomocnika z wyboru. Zwrócenie tego rodzaju uwagi było uzasadnione, zwłaszcza że złożony przez powódkę wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu został postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 września 2009 r. oddalony.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny, działając na zasadzie art. 386 § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach orzeczono po myśli art. 108 § 2 k.p.c.